

Pagal Sąjungos teisės nuostatas, reglamentuojančias Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių apsigyvenimo laisvę, sąvoka „sutuoktinis“ apima ir tos pačios lyties sutuoktinius

Nors valstybės narės gali nevaržomai pasirinkti, ar numatyti tos pačios lyties asmenų santuokas savo vidaus teisinėje sistemoje, jos negali riboti Sąjungos piliečio apsigyvenimo laisvės atsisakydamos jo tos pačios lyties ne ES pilietybę turinčiam sutuoktiniui suteikti išvestinę teisę apsigyventi jų teritorijoje

Rumunijos pilietis Relu Adrian Coman ir JAV pilietis Robert Clabourn Hamilton ketverius metus kartu gyveno JAV ir 2010 m. susituokė Briuselyje. 2012 m. gruodžio mėn. R. A. Coman ir jo sutuoktinis kreipėsi į Rumunijos valdžios institucijas prašydami paaiškinti procedūrą ir sąlygas, kaip R. C. Hamilton, kaip R. A. Coman šeimos nariui galėtų būti suteikta teisė teisėtai gyventi Rumunijoje ilgiau nei tris mėnesius. Šis prašymas buvo grindžiamas direktyva dėl judėjimo laisvės įgyvendinimo¹, kuri leidžia šia laisve pasinaudojusio Sąjungos piliečio sutuoktiniui apsigyventi kartu su savo sutuoktiniu toje valstybėje narėje, kurioje šis gyvena.

Atsakydamos į šį prašymą Rumunijos valdžios institucijos informavo R. A. Coman ir R. C. Hamilton, kad pastarasis turi teisę tik tris mėnesius gyventi šalyje, nes Rumunijoje jis negali būti pripažintas Sąjungos piliečio „sutuoktiniu“, kadangi ši valstybė narė nepripažįsta tos pačios lyties asmenų santuokų.

R. A. Coman ir R. C. Hamilton Rumunijos teismui pateikė ieškinį, prašydami konstatuoti diskriminaciją dėl seksualinės orientacijos, kiek tai susiję su judėjimo laisvės įgyvendinimu Sąjungoje. Gavęs nagrinėjant šią bylą iškeltą prieštaravimą dėl atitikties Konstitucijai *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas, Rumunija) kreipėsi į Teisingumo Teismą siekdamas sužinoti, ar R. C. Hamilton patenka į judėjimo laisve pasinaudojusio Sąjungos piliečio „sutuoktinio“ sąvoką, ir ar todėl jam turi būti suteikta teisė nuolat gyventi Rumunijoje.

Šios dienos sprendimu Teisingumo Teismas pirmiausia primena, kad direktyva dėl judėjimo laisvės įgyvendinimo reglamentuojamos tik Sąjungos piliečio atvykimo į kitas nei jo pilietybės valstybes nares ir apsigyvenimo jose sąlygos ir kad ja negalima pagrįsti ne ES valstybės piliečių, Sąjungos piliečio šeimos narių, išvestinės teisės apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi šis Sąjungos pilietis. Taigi direktyva negali būti grindžiama išvestinė R. C. Hamilton teisė apsigyventi valstybėje, kurios pilietybę turi R. A. Coman, t. y. Rumunijoje. Tačiau Teisingumo Teismas primena, kad **tam tikrais atvejais ne ES valstybių piliečiams, Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie negali remdamiesi direktyvos nuostatomis pasinaudoti išvestine teise apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi šis Sąjungos pilietis, ši teisė vis dėlto gali būti pripažinta remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 21 straipsnio 1 dalimi** (nuostata, kuri Sąjungos piliečiams tiesiogiai suteikia pagrindinę ir asmeninę teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje).

¹ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinti Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t.; klaidų ištaisymas OL L 274, 2009 10 20, p. 47).

Teisingumo Teismas taip pat nurodo, kad šios teisės apsigyventi šalyje suteikimo sąlygos neturi būti griežtesnės nei direktyvoje numatytos tokios išvestinės teisės suteikimo ne ES valstybės piliečiui, kuris yra Sąjungos piliečio, pasinaudojusio savo laisvo judėjimo teise ir apsigyvenusio kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje, šeimos narys, sąlygos.

Teisingumo Teismas konstatuoja, kad sąvoka „sutuoktinis“, apibrėžianti asmenį, sudariusį santuoką su kitu asmeniu, kaip ji suprantama pagal direktyvą dėl judėjimo laisvės įgyvendinimo, yra neutrali lyties požiūriu ir gali apimti tos pačios lyties, kaip ir atitinkamas Sąjungos pilietis, sutuoktinį. Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymi, kad asmenų padėtis, nuo kurios priklauso santuokos taisyklės, yra valstybių narių kompetencijai priskirta sritis, ir Sąjungos teisė nepažeidžia šios kompetencijos, todėl valstybės narės gali laisvai pasirinkti, ar leisti tos pačios lyties santuokas. Jis taip pat nurodo, kad Sąjunga privalo gerbti savo valstybių narių nacionalinį savitumą, neatsiejamą nuo pagrindinių politinių ir konstitucinių jų struktūrų.

Vis dėlto Teisingumo Teismas konstatuoja, kad valstybės narės valdžios institucijų atsisakymas, kalbant tik apie išvestinės teisės gyventi šalyje ne ES valstybės piliečiui suteikimą, pripažinti minėto piliečio kitoje valstybėje narėje teisėtai sudarytą santuoką su Sąjungos tos pačios lyties piliečiu, gali sudaryti kliūčių šiam piliečiui laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje. Tokia situacija lemtų skirtingą judėjimo laisvės apimtį atskirose valstybėse narėse, priklausomai nuo nacionalinės teisės nuostatų, reglamentuojančių tos pačios lyties asmenų santuoką.

Todėl Teisingumo Teismas primena, kad asmenų judėjimo laisvė gali būti ribojama nepriklausomai nuo atitinkamų asmenų pilietybės, jei šie ribojimai grindžiami objektyviais bendrojo intereso pagrindais ir yra proporcingi nacionaline teise siekiamam teisėtam tikslui.

Šiuo atžvilgiu „viešosios tvarkos“ sąvoka, kuria remiamasi nagrinėjamoje byloje grindžiant teisės laisvai judėti ribojimą, turi būti suprantama siaurai, taigi kiekviena valstybė narė be Sąjungos institucijų kontrolės vienašališkai negali nustatyti jos apimties. **Valstybės narės pareiga pripažinti tos pačios lyties asmenų kitoje valstybėje narėje teisėtai sudarytą santuoką, kalbant tik apie išvestinės teisės gyventi šalyje ne ES valstybės piliečiui suteikimą, nepažeidžia nacionalinėje teisėje apibrėžto santuokos instituto pirmojoje valstybėje narėje. Konkrečiai kalbant, ši pareiga neįpareigoja šios valstybės narės savo nacionalinėje teisėje numatyti tos pačios lyties santuokos institutą.** Be to, tokia pareiga pripažinti, kalbant tik apie ne ES valstybės piliečio išvestinę teisę gyventi šalyje, nepažeidžia atitinkamos valstybės narės nacionalinio savitumo ir nekelti grėsmės viešajai tvarkai.

Galiausiai Teisingumo Teismas primena, kad nacionalinė priemonė, kuri gali riboti asmenų judėjimo laisvę, gali būti pateisinama tik jei ši priemonė nepažeidžia Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, kurios laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, įtvirtintų pagrindinių teisių. Kadangi pagrindinė teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą yra užtikrinama Chartijos 7 straipsniu, Teisingumo Teismas nurodo, jog iš Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, kad sąvoka „privatus gyvenimas“ ir sąvoka „šeimos gyvenimas“ gali apimti homoseksualios poros santykius lygiai taip pat, kaip jos apima skirtingų lyčių poros, esančios tokioje pačioje situacijoje, santykius.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106